

Decàleg sobre nous relats i narratives i la construcció d'escenaris utòpics com a eina de transformació

1. ARA COM SOM?

Entendre qui som i quina és la nostra relació a nivell social i amb l'entorn.

2. IMAGINAR EL FUTUR ÉS POSSIBLE.

L'esperança es troba en la construcció del futur i no en l'observació del passat.

3. LA VIDA ÉS ARA.

El futur és un present continu. El que ens ha de fer por és un futur sense present.

4. EL BABUÍ DE LA CRISI CLIMÀTICA.

Quins són els reptes actuals a nivell ambiental? Quins hem de prioritzar?

5. NARRATIVES PEL CLIMA.

Quin relat volem construir per passar a l'acció?

6. HEM DE SER FUTURISTES.

Avançar-nos al futur, pensar de forma exponencial.

7. INDIVIDU-COL·LECTIU.

Trencar aquesta dicotomia que no existeix.

8. EL FUTUR UTÒPIC QUE VOLEM.

Cap a on volem dirigir-nos.

9. EL PAPER DE L'EDUCACIÓ EN UN FUTUR MILLOR.

Innovar per canviar.

10. ATERRATGE MUNICIPAL.

Com ho apliquem al dia a dia de l'administració pública municipal?

1

ARA COM SOM?

Entendre qui som i quina és la nostra relació a nivell social i amb l'entorn

- **No podem encarar els reptes del futur si no tenim clar els reptes del present.** Per aquest motiu, resulta de gran interès prendre consciència de quina és la nostra manera actual de relacionar-nos tant amb l'entorn natural com amb l'entorn social. Es tracta d'una diagnosi de partida per posar en valor el que pensem funciona i també identifiquem tot allò que caldria canviar.
- Normalment els municipis tenim això treballat ja que comptem amb dades i indicadors per entendre els efectes de la nostra gestió sobre el territori. La pregunta és **com fem servir aquesta informació internament i també com la fem arribar a la ciutadania.**
- Fer front al futur (sigui quin sigui) haurà d'anar acompanyat d'acció col·lectiva, d'organització comunitària... ja que sols i soles no podem. Per tant, també cal entendre com estem en aquest sentit: nivell d'associacionisme, participació ciutadana, sentit de pertinença, etc. Es tracta d'**indicadors de 'complexitat o maduresa social' que normalment no es mesuren o fins i tot no es disposa metodologia per calcular-los.** Un exemple seria la pobresa energètica.

Comptar amb diagnòstics ambientals i socials a nivell municipal que es digereixin a nivell intern i també es facin arribar a la ciutadania.

IMAGINAR EL FUTUR ÉS POSSIBLE.

L'esperança es troba en la construcció del futur i no en l'observació del passat

- Si no sabem quin futur volem difícilment la nostra consciència operativa podrà transformar-se en consciència crítica d'espècie. Cal refundar la idea de futur com a constructor de realitats en el present. **Cal demostrar que la humanitat és un projecte amb sentit** (Eudald Carbonell, 2018).
- Per què és més fàcil imaginar el final del món (col·lapse) que el final del capitalisme, dels combustibles fòssils...? (cancelació de futur) **Si només imaginem un futur pitjor, el present ens sembla fins i tot admissible i no assumim la lluita per canviar les coses.** Per això, és interessant imaginar un futur millor, tot i que la revolució ara resulta naïf i ens costa creure en les utopies (Marina Garcés, 2024).

- La idea principal és que la impotència de fer res sobre un futur que ens ve com ens ve, i davant del qual només podem adaptar-nos, ve ara complementada o més aviat substituïda per la **possibilitat de definir quin futur volem ("els futurs desitjats")**. Així doncs, el discurs actual, quan parlem del futur, no és el de la mera acceptació del futur que ens ve, sinó de quin és "El futur que volem" (Alfons Cornella, 2024).

Exercitar la projecció dels futurs desitjats per donar-li un sentit a les polítiques ambientals actuals. Realment el que estem fent ens està dirigint on volem?

LA VIDA ÉS ARA.

El futur és un present continu. El que ens ha de fer por és un futur sense present

- **No hi ha un sol futur, no té sentit imaginar només un.** Però el que sí cal diferenciar és l'esperança (passiva) amb la voluntat real de canvi (activa) (Marina Garcés, 2024).
- **Entre el present i el futur hi ha un altra franja de temps que és el present continu, i que és el que els connecta tots dos.** Perquè no té sentit construir un futur sense elements on ens puguem lligar. És el full de ruta que ens hem d'obligar a presentar per tal de justificar el futur que ens imaginem i que volem crear. Qualsevol visió de futur ha d'anar acompanyada del trajecte (Marina Garcés, 2024).

- **La inèrcia del passat són les conseqüències d'allò que vam fer en el passat i que encara patirem durant un temps.** És el temps amb el que ja no podem comptar perquè ja està escrit, tot i que encara no hagi arribat. És important tenir-ho en compte de cara a la gestió d'expectatives i a marcar fites temporals. El present sovint no és salvable. L'únic que no ens serveix del passat és la seva inèrcia (Bernat Sanromà, 2024).

No podem oblidar el present perquè és on som ara. Tampoc podem obviar que hi ha impactes ambientals que patirem, fem el que fem. A partir d'aquí, definim el trajecte però des del present.

4

EL BABUÍ DE LA CRISI CLIMÀTICA.

Quins són els reptes actuals a nivell ambiental? Quins hem de prioritzar?

- El canvi climàtic posa sobre la taula molts reptes: injustícia social, baixa disponibilitat d'aigua, difícil accés als recursos i els aliments, problemes de salut, etc. Però, **quin és el 'tema estrella' que necessitem treballar per fer-hi front?** Quin és el babuí de la crisi climàtica? (Bernat Sanromà, 2024) És la mitigació? És l'adaptació? O és una altra cosa?
- Des dels municipis cal pensar quin és l'abast d'actuació i d'impacte, i llavors, identificar temes clau a treballar. Per exemple, **el sentit de pertinença i la participació ciutadana són aspectes no resolts que condicionen la nostra manera de passar a l'acció.**
- **Hem de remoure i activar persones, empreses i governs.** I ho hem de fer per aconseguir un futur millor en el que creiem i que haguem pensat.

Focalitzar l'acció front la crisi climàtica en un únic aspecte és un error. Però també ho és fer-ho en molts aspectes. Què és imprescindible que passi perquè el canvi sigui possible? Quin marge d'actuació tenen els municipis al respecte?

5

NARRATIVES PEL CLIMA.

Quin relat volem construir per passar a l'acció?

- Una història és capaç de saltar tots els sistemes de defensa racionals del cervell, perquè apel·la a una forma d'aprenentatge que va dirigida directament a les emocions. Com expliquem el decreixement? I la crisi climàtica? I l'adaptació? **Necessitem noves narratives lligades als reptes ambientals i socials del present i del futur.**
- Les **narratives pel clima** poden apel·lar: al final de la humanitat, l'emergència que no permet centrar-se en solucions a mig/llarg termini, l'Homo irrelevans (resignació estoica), els futurs utòpics (com volem que sigui el món), el Hara kiri (som una espècie invasora i no hi ha res a fer) o la societat feliçment adormida (Bernat Sanromà, 2024).

- **Les històries que construïm, siguin quines siguin, han de despertar la voluntat de formar-ne part de forma proactiva.**

Només la narrativa de 'futurs utòpics' ens situa en un marc possibilista de transformació. La resta de relats, en els quals hi som moltes vegades ara, ens bloquegen i ens impedeixen passar a l'acció.

HEM DE SER FUTURISTES. Avançar-nos al futur, pensar de forma exponencial

- **Cal avançar-se a allò que passarà.** Tenir la capacitat de "veure" o preveure el futur immediat, detectar-hi problemes que encara no existeixen i començar avui a pensar com solucionar-los, perquè quan arribin ja en tinguem la solució. Cal instaurar una forma de pensar que sigui exponencial (Alfons Cornella, 2024).
- No podem actuar en base a allò que vaig passant, únicament. Sinó que també hem de projectar el present i preparar-nos pel futur. La planificació és clau per tenir marge d'actuació però s'ha d'anar més enllà i **planificar no només en funció del que ha passat fins ara, sinó del que pot arribar a passar a partir d'ara i que encara no hem imaginat.**

No només cal imaginar els futurs desitjats sinó també fer aquesta projecció des de noves narratives que fins ara no hem practicat. No podem imaginar el futur que volem únicament analitzant el que ha passat al passat.

INDIVIDU-COL·LECTIU. Trencar una dicotomia que no existeix

- **La màxima expressió de l'individualisme és la col·lectivitat.** L'individu i la comunitat en la que prospera són el mateix. Cal trencar aquesta dicotomia. L'ésser individual és l'expressió de l'ésser col·lectiu (Eudald Carbonell, 2018).
- **El futur serà col·lectiu i comunitari, o no serà.** Però cal perdre-li la por a viure i pensar més enllà de l'individu, perquè ja ho estem fent ara. Per tant, cal deixar de culpabilitzar l'acció individual perquè sense ella no hi hauria col·lectivitat. Tot suma.

Posar en valor iniciatives i projectes col·lectius no només empodera a la ciutadania i anima a formar part del canvi i a no fer-ho sol/a; sinó que també impulsa a l'acció individual i li dona sentit.

EL FUTUR UTÒPIC QUE VOLEM. Cap a on volem dirigir-nos

- La il·lusió dialèctica no és només un somni, sinó també una manera amable de pensar i actuar. Confiem que els somnis es poden complir. Un romanticisme profund i optimista mai ens perjudicarà. **Tenim l'imperatiu moral de construir la utopia** (Ernst Bloch. Filòsof alemany de les utopies concretes).
- El futur que hem imaginat plegats/des s'ha centrat en un **model decreixentista, amb una economia basada en el bé comú**. També s'ha donat importància a aspectes estructurals com la jornada laboral (reducció), l'habitatge (fer-lo assequible), l'educació (que passi a ser

sistèmica), les cures (que tinguin espai i temps), la participació (amb la necessitat clara de redefinir què vol dir i com portar-la a terme), la família (amb models diversos i integradors de la diversitat), etc.

Definir el futur que volem no és fàcil. Sembla una carta als Reis, un exercici naïf... però no ho és. Igual que sí projectem sense complexos el futur que no volem, reivindicuem pensar en els que volem. Tenim l'obligació de fer-ho.

EL PAPER DE L'EDUCACIÓ EN UN FUTUR MILLOR. Innovar per canviar

- **Només mitjançant l'educació i l'acció social solidària aconseguirem portar a bon terme els futurs desitjats que hem projectat.**
- **Només podrem construir el futur plantejant noves estructures i sistemes novedosos.** Posar en valor que tot el que generem, tot i que no siguem conscients, ens apropa més i més a allò que volem ser. Educar des de la possibilitat de canvi.
- Tot i que parlem del present continu, **les noves generacions són el nostre futur immediat, el seu futur.** Per tant, la manera de plantejar els reptes que tenim i la possibilitat de fer-hi front, han de formar part del sistema educatiu actual.

- Quantes vegades hem preguntat al jovent quin futur imaginem? I quin futur volen? **Les respostes són pessimistes i porten vers una 'inacció', una manca d'implicació en el present.** L'educació no pot viure d'esquenes a això.

L'educació és arreu. Dirigida a adults i joves i gent gran. I en forma de llibre, d'obra de teatre, d'article al diari, de manifestació, de projecte a classe. Fins a quin punt s'està treballant en la definició de futurs utòpics en tots aquells elements de la cultura i la ciència que ens envolten?

10

ATERRATGE MUNICIPAL. Com ho apliquem al dia a dia de l'administració pública municipal?

- **Entendre qui som > Construir què volem > Definir el full de ruta que necessitem per assolir el futur que volem.**
- **És el moment de madurar les nostres idees i convertir-les en realitat. Però, com fer-ho? Calen 2 exercicis a nivell d'administració pública:**
 - **1 amb l'equip polític i tècnic.** Convèncer sobre la necessitat d'afrontar nous reptes i fer-ho des d'una altra mirada. Descarregant la càrrega ideològica de la conversa en tot moment. Ho diu el Foro Econòmic de Davos amb el seu anàlisi dels riscos i vulnerabilitats dels propers 10 anys.
 - **1 amb la ciutadania,** per tal de desbloquejar-la i treure-la de la visió actual de 'cancelació de futur'.

Donar-li la volta al discurs distòpic i immobilista del col·lapse és un pas clau per poder avançar vers el futur que volem. Des del saber on estem i el que volem, cal definir fulls de ruta tot reivindicant un futur desitjat possible. El que ja fem, dia a dia, ens porta cap aquí. Ja estem fent camí però qüestionar-se és clau per anar reconduint el present vers un futur millor. L'acció municipal s'ha de centrar tant en canvis d'enfocament des de l'equip polític i tècnic, com en la necessitat de desbloquejar la ciutadania front un relat de 'cancelació de futur'.